

ז'בוטינסקי, זאב (ולדימיר)

(Vladimir [Zeev] Jabotinsky). סופר ומנהיג ציוני. ז' נולד באודסה, למד משפטים באיטליה, והיה עיתונאי ופובליציסט. במלחמת-העולם הראשונה היה ממקימי הגדודים העבריים ולחם בשורותיהם. ב-1920 נדון למאסר על חלקו בהגנה על ירושלים בעת מאורעות הדמים בה, אך נחון. ז' היה חבר ההנהלה הציונית, אך התפטר ממנה וב-1925 הקים את התנועה הרביזיוניסטית והיה מנהיגה וראש תנועת הנוער שלה בית"ר. מ-1936 היה גם המפקד העליון של ה'ארגון הצבאי הלאומי'.

אחרי עליית היטלר לשלטון בגרמניה ראה ז' באנטישמיות הנאצית את 'החלק החשוב ביותר' בהלך הנפש הקולקטיבי של המפלגה הנאצית, אך בדומה למנהיגים יהודים אחרים לא ראה בחיבורו של היטלר 'מין קמפף' תוכנית-אב להשמדה, למרות שלא נטה לאופטימיות באשר לעתידו של המשטר הנאצי, וגם לא הוציא מכלל אפשרות שיאריך ימים.

ז' נטה להעריך את משטרו של היטלר כמשטר חלש, העומד על שנאת יהודים בלבד ואינו מסוגל להגשים את רעיון גרמניה הגדולה. 'הרייך השלישי אינו אלא אפיזודה בנלית בהתפתחותה של צרת היהודים'. לדעת ז' מתכוון המשטר הנאצי, על-ידי חיסול מעמדם של הסוחרים היהודים והאינטליגנציה היהודית, לרכוש את לבה של הבורגנות הזעירה והאינטליגנציה הגרמנית. כבר בראשית ה'חרם האנטי נאצי' הניח ז', שהחרם יכול להפיל את משטרו של היטלר, מכיוון שהחרם יהיה גורם מתסיס אנטי-גרמני בדעת הקהל העולמית. ז' התנגד בחריפות להסכם ה'העברה' שהיה מבוסס על הגירה והוצאה חלקית של רכוש יהודי מגרמניה. כול ימיו דבק ז' בתיאוריה שפיתח בעקבות הרצל ונורדאו, ולפיה נחלקת האנטישמיות לשתיים: 'האנטישמיות הסובייקטיבית של בני האדם', ולעומתה 'האנטישמיות של המציאות האובייקטיבית', היא 'האנטישמיות של הדברים' או 'האנטישמיות של כוח המסיבות'. את ה'אנטישמיות האובייקטיבית' מגלמת האנטישמיות הפולנית, והיא המסוכנת מכול, ומבטיחה 'רעידת אדמה חברתית'. לעומתה קיימת בגרמניה, ברומניה ובהונגריה ה'אנטישמיות הסובייקטיבית', המאופיינת ב'משטמה פעילה', ולה עיתות גאות ושפל, ואף בעיתות גאות רק מיעוט מפגין אותה באופן פעיל והרוב נגרר אחריו. זוהי אנטישמיות גמישה, ואם יצטוו נושאה לחזור בהם – יעשו זאת.

אין אמת בדעה הנפוצה, כאילו ניבא ז' שצפויה השמדה מצד ה'אנטישמיות הסובייטיבית', ואף לא מצד 'אנטישמיות הדברים'. את פתרונה של בעיית יהודי אירופה ראה ז' ב'אוואקואציה' – הוצאת 1.5 מיליון יהודים ממזרח אירופה בתוך עשר שנים לארץ-ישראל. שמשני עברי הירדן, כדי להצילם מעירעור גובר והולך של מעמדם הכלכלי החברתי. ההחרפה במצבם בשלהי 1938 אחרי 'ליל הבדולח' הביאה את ז' לידי מסקנה, שבמקום 'תוכנית העשור' יש להוציא לפועל את 'תוכנית נורדאו', דהיינו, עלייה מיידית של מיליון

יהודים. ז' לא האמין שתפרוץ מלחמת-עולם שנייה. אחרי כיבוש פראג בידי היטלר במרס 1939 קבע ז', שמלחמה בין המעצמות אינה אפשרית, פרט למלחמה בין יפן ובין ברית-המועצות.

אחרי פרוץ המלחמה, ואחרי שהכיר בטעותו באיבחון המלחמה המתקרבת, היה ז' מסופק אם תתרחב המלחמה בהיקפה, ונטה להניח שצפוי משא-ומתן בין המעצמות (ינואר 1940). ז' עקב בקפדנות אחרי מעשי הטבח שערכו הגרמנים ביהודי פולין, ושעליהם דיווחה הסוכנות הטלגרפית היהודית (JTA, Jewish Telegraphic Agency) מבלי שהעיתונים ידווחו על כולם. הוא ליקט ידיעות אלו אחת לאחת, אך לא שינה את הבחנתו בין ה'אנטישמיות האובייקטיבית' ובין ה'אנטישמיות הסובייקטיבית', למרות שקבע שאבידותיהם של היהודים גדולות מאבידות הצבא הפולני והגרמני גם יחד, פרט לאבידות בלחמה גופא, ושסבלם של היהודים גדול יותר משל כול אומה אחרת. הידיעות שהגיעו אליו הצביעו על טבח המוני יהודים במחוז לודז', בחלם ובהרובישוב (Hrubieszow) כפי שדווחו בעיתונות הנאצית.

בזמן המלחמה עסק ז' בעיקר בהעלאת התביעות של עם ישראל ברוח הציונות הרביזיוניסטית, והשגת לגיטימציה להן מבעלות-הברית הלוחמות בהיטלר כמטרות מלחמה. 'רזרוט לובלין' היה בעיניו 'אימפרוביזציה' גרמנית 'מטושטשת', שאפשר שתעבור מן העולם, אך לא מן הנמנע שתתפתח לפתרון גדול. להערכתו, מעשי הטבח של הנאצים בפולין אינם חורגים מהדפוס המקובל של פוגרומים. מכאן תביעתו להעניק אחרי המלחמה ליהודי פולין שוויון זכויות, אך גם לדרוש מבעלות-הברית להכיר בכך שפולין לבדה לא תוכל לשאת במעמסה של בעיית היהודים. ככלל: האנטישמיות הנאצית לא היתה בעיני ז' תופעה חדשה, אלא חלק מהאנטישמיות הגרמנית של המאה ה-19, החל בארתור שופנהאואר וכלה בהוסטן סטיוארט צ'מברלין, ומפלגות אנטישמיות העלו אותה לדרגה של שיטה מדינית. ערב מותו האמין ז' כי מרבית יהודי אירופה ישרדו.

ז' מת 11 חודשים אחרי פרוץ המלחמה, ובעת מותו צפו מעטים בלבד אפשרות של שואה בממדים שבה התחוללה.